

İDARİ YARGI

- **11 Nisan 2023** Tarihinde Sonuncusu Çıkarılan **141 Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi**
- **23 Haziran 2022** Tarih ve **7413** Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- **19 Ocak 2022** Tarih ve **7351** Sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı KHK'da Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- **Anayasa Mahkemesi'nin 20 Temmuz 2022** (E.: 2022/48, K.: 2022/93), **1 Haziran 2022** (E.: 2022/14, K.: 2022/70) ve **10 Aralık 2020** (E.: 2016/144, K.: 2020/75) Tarihli İptal Kararları
- **2023** Yılı Yeniden Değerleme Oranlarına GÖre **Güncellenmiş İdari Yargı Harçları**

&

ve Diğer Bütün Yeni Mevzuat Değişiklikleri Çerçevesinde
Tüm Konuları Güncellenerek ve
Gerekli İlaveler Yapılarak Hazırlanmış

23. Baskı (2023)

PROF. DR. AHMET NOHUTÇU

SAVAŞ KİTAP ve YAYINEVİ

ANKARA

Yayınevi ve Dağıtım

Ostim O.S.B.
1208. Cad. No: 9
Yenimahalle
Ostim / ANKARA
Tel:0.312 434 35 97
0.312 432 44 29
Fax:0.312 432 44 28

Şube

Cemal Gürsel Caddesi
Fakülteler Mah.
Ankara Üniv. Hukuk Fak.
Öğrenci Girişi
Cebeci / ANKARA
Tel:0.312 319 83 33

www.savaskitap.com

İDARİ YARGI

©Bu kitabın her hakkı saklıdır.

Tamamen veya herhangi bir bölümü yazarın ve yayınevinin yazılı izni alınmadan basılamaz, kopyası çıkarılamaz, fotokopi alınmaz veya kopya anlamı taşıyabilecek hiçbir işlem yapılamaz.

Prof. Dr. Ahmet NOHUTÇU

Baskı Yılı : **Mayıs 2023**

Baskı Sayısı : **23. Baskı**

2. Baskı Aralık 2010
3. Baskı Temmuz 2011
4. Baskı Ekim 2011
5. Baskı Mayıs 2012
6. Baskı Ağustos 2012
7. Baskı Mayıs 2013
8. Baskı Temmuz 2013
9. Baskı Temmuz 2014
10. Baskı Ağustos 2014
11. Baskı Eylül 2014
12. Baskı Ekim 2014
13. Baskı Nisan 2015
14. Baskı Temmuz 2015
15. Baskı Eylül 2015
16. Baskı Ağustos 2016
17. Baskı Ekim 2016
18. Baskı Eylül 2018
19. Baskı Kasım 2018
20. Baskı Şubat 2020
21. Baskı 2021
22. Baskı Ağustos 2021

23. Baskı Mayıs 2023

Ebadı : 16x24

Kâğıt : 70 gr 1. Hamur

Cilt : Amerikan Bristol

Sayfa Sayısı : 444

ISBN : 978-625-8136-89-0

Dizgi & Tasarım : Savaş Dizgi

Baskı : Özbaran Ofset

*Eři Menendi Olmayan
Emsalsiz Eřim'e*

***“Adalet Mülkün (Devletin)
temelidir.”***

Yazar Hakkında

1993 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi bölümünü bitiren Ahmet Nohutçu, Kamu yönetimi Yüksek Lisansını Amerika Birleşik Devletleri New Jersey Fairleigh Dickinson Üniversitesinde tamamladı. 1996 yılında ODTÜ’de doktora eğitimine başlayıp 2002 yılında Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktoru oldu.

Muğla Üniversitesi ve ODTÜ’de araştırma görevlisi olarak çalıştı. 2002 yılında yardımcı doçent unvanını alan Ahmet Nohutçu, 2002-2004 yılları arasında Muğla Üniversitesinde Öğretim Üyesi olarak çalıştı. 2004 ila 2012 arasında Kocaeli Üniversitesinde, 2012-2015 yılları arasında Yalova Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nde öğretim üyesi olarak çalıştı. 2010 yılında Doçent, 2015 yılında Profesör unvanını alan Ahmet Nohutçu, 2015 yılından itibaren Medeniyet Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde öğretim üyesi ve Hukuk Bilimleri Anabilim Dalı Başkanı olarak akademik kariyerini sürdürmeye başlamıştır.

30 civarında yayımlanmış akademik makalesi olan Prof. Dr. Ahmet Nohutçu’nun pek çok yayınlanmış kitabı bulunmaktadır. Bireysel olarak kaleme aldığı **Devlet Teşkilatı Hukuku (2 cilt)** (2. Baskı, 2017) ile öğretim üyesi arkadaşlarıyla ortak olarak kaleme aldığı **Etkin Devlet** (2003), **Türkiye İçin Yeni Anayasa Vizyonu ve Yol Haritası** (2022), **Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar** (3. Baskı, 2013), **Bilgi Çağında Türk Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması-I** (2005), **Bilgi Çağında Türk Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması-II** (2007), **Osmanlı-Türk Anayasa Metinleri** (2020) isimli yayımlanmış akademik kitapları; **Anayasa Hukuku** (27. Baskı, 2023), **İdare Hukuku** (30. Baskı, 2023), **İdari Yargı** (23. Baskı, 2023), **Kanunname Kaymakamlık Kod: 54** (19. Baskı, 2023), **Kanunname Hakimlik Kod: 27** (19. Baskı, 2023), **Kamu Yönetimi** (16. Baskı, 2023), **ATES: İnsan Hakları ve Demokratikleşme: Kuram ve Pozitif Hukukumuz** (7. Baskı, 2021), **Anayasa Hukuku Hocasından Notlar** (4. Baskı, 2023), **İdare Hukuku Hocasından Notlar** (4. Baskı, 2021), **İdari Yargılama Hukuku Hocasından Notlar** (4. Baskı, 2021) ve **Uluslararası İlişkiler** (2007) isimli ders kitapları, **Maksimus: İdari Teşkilat ve Kamu Yönetimi Soru Bankası** (4. Baskı, 2014) isimli test kitabı, **İdeal: Anayasa Hukuku-İdare Hukuku-İdari Yargı Çıkmış Soru Bankası** (7. Baskı, 2015) ve **Primus Inter Pares: Medeni Hukuk-Ticaret Hukuku-Borçlar Hukuku-İcra İflas Hukuku-Ceza Hukuku-Ceza Usul Hukuku-Medeni Usul Hukuku-Vergi Hukuku Çıkmış Soru Bankası** (3.

Baskı, 2013) isimli çıkmış soru bankaları ve **Kaymakamlık Mülakatına Hazırlık** özel kitabı bulunmaktadır.

Ayrıca Koordinatörlüğünde hâkimlik konularında uzman bir ekip tarafından özet olarak hazırlanmış **Hâkimlik Kampı (Adli Hâkimlik)** (10. Baskı, 2021), **Hâkimlik Kampı (İdari Hâkimlik)** (6. Baskı, 2021) ve **KPSS Kampı** (2018) hukuk konu anlatımı kitapları **SON TEKRAR Adli-İdari Hakimlik Soru Bankası** (4. Baskı, Şubat 2021);

Avukat Tan Tahsin Zapata, Kaymakam Ahmet Gazi Kaya ve Hâkim Sinan Sakin ile beraber hazırladığı **Külliyyat Adli Hâkimlik** (12. Baskı, 2021) ve **Külliyyat İdari Hâkimlik Hukuk Soru Bankaları** (4. Baskı, 2018), **Külliyyat KPSS Hukuk Soru Bankası** (8. Baskı, Mart 2020);

Prof. Dr. Mehmet Dikkaya ve Kaymakam Ahmet Gazi Kaya ile hazırladığı konu anlatımlı **Kaymakamlık Kampı** (12. Baskı, 2023);

Ahmet Gazi Kaya ile beraber kaymakamlık sınavına yönelik hazırladığı **KAS MÜKTESEBAT Kaymakamlık Sınavı Kapsamlı Hazırlık Mevzuatı** (4. Baskı, Mart 2023) **KAS (Kaymakamlık Sınavı Soru Bankası)** (18. Baskı, 2023), **ATES: İnsan Hakları ve Demokratikleşme Soru Bankası** (4. Baskı, Nisan 2023) ve **KARARNAME: Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri** (1. Baskı, Temmuz 2021) kitapları;

Yine Ahmet Gazi Kaya ile beraber hazırladığı **Mahalli İdareler Görevde Yükselme & Unvan Değişikliği Konu Anlatımlı Çalışma Kitabı** (2. Baskı, Şubat 2023) ve **Mahalli İdareler Görevde Yükselme & Unvan Değişikliği Soru Bankası** (3. Baskı, Şubat 2023) kitapları;

Kaymakam Ahmet Gazi Kaya ve Savcı Olcay Aslan ile beraber hazırladığı **10 Nisan Komiser Yardımcılığı ve Misyon Koruma Sınavlarına Hazırlık** (1. Baskı, Nisan 2023) kitabı;

Savcı Olcay Aslan, Dr. Okan Yıldırım, Kaymakam Ahmet Gazi Kaya ve Maliye Uzmanı Mustafa Karadeniz ile beraber hazırladığı **Konsensus Akademi Adli-İdari Hâkimlik Konu Anlatımı** (2. Baskı, Eylül 2021); **Konsensus Adli-İdari Hâkimlik Çözümlü Çıkmış Soru Bankası** (18. Baskı, 2022) ve **Konsensus KPSS-Kurum Çözümlü Çıkmış Hukuk Soru Bankası** (15. Baskı, 2022) isimli soru bankaları bulunmaktadır.

23. BASKI İÇİN ÖNSÖZ

Altın Seri **İDARİ YARGI** kitabımızın elinizde tuttuğunuz güncellenmiş 23. Baskısı, bir önceki 22. Baskıdan sonra ortaya çıkan aşağıdaki mevzuat değişiklikleri ve gelişmeler çerçevesinde güncellenerek, genişletilerek ve baştan sona kadar dikkatle gözden geçirilerek hazırlanmıştır:

- **11 Nisan 2023** Tarihinde Sonuncusu Çıkarılan **141 Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi**
- **23 Haziran 2022** Tarih ve **7413** Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- **19 Ocak 2022** Tarih ve **7351** Sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı KHK'da Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- **Anayasa Mahkemesi'nin 20 Temmuz 2022** (E.: 2022/48, K.: 2022/93), **1 Haziran 2022** (E.: 2022/14, K.: 2022/70) ve **10 Aralık 2020** (E.: 2016/144, K.: 2020/75) Tarihli İptal Kararları
- **2023** Yılı Yeniden Değerleme Oranlarına Göre **Güncellenmiş İdari Yargı Harçları**

Altın Seri **İDARİ YARGI** Kitabımızın başta 2023 yılının sonunda yapılacak ilk defa "Hâkim ve Savcı Yardımcılığı" adıyla yapılacak adli ve idari hakimlik ve savcılık sınavları ile KPSS, Maliye Bakanlığı, Sayıştay ve diğer kurum sınavlarına hazırlanan adaylar olmak üzere, tüm okuyucularına ve üniversitede ders kitabı olarak yararlanan öğrencilerime katkı sağlarnasını temenni eder, üstün başarılar dilerim.

Çengelköy / 13 Nisan 2023
Prof. Dr. Ahmet NOHUTÇU

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ KISIM KONU ANLATIMI

1. BÖLÜM GENEL ESAS VE HÜKÜMLER

I. İDARENİN DENETLENMESİNİN ÖNEMİ VE İDARİ YARGI DENETİMİ.....	3
A. Yargı Düzeni (Yargı Kolları / Yargı Çeşitleri).....	4
B. Yargı Sistemleri.....	5
1. Yargı Birliği Sistemi: Adli İdare (Anglo-Sakson)	5
2. İdari Yargı Sistemi: İdari Rejim (İdari Düzen, İcrai İdare Sistemi)	5
II. İDARİ YARGI DENETİMİNİN KAPSAMI	6
A. Yasama Kısıntısı	6
1. Anayasa ile Yasama Kısıntısı.....	8
2. Yasa ile Getirilen Yasama Kısıntıları.....	9
B. Yargı Kısıntısı (Prensip Kısıntısı / Hükümet Tasarrufu)	10
1. 1924 Anayasası Döneminde Hükümet Tasarrufları.....	10
a. Mukabele Bil-misil (Aynısıyla Karşılık Verme) Kararları	10
b. İskân (Yerleştirme) İşleri ile İlgili Kararlar	10
c. Vatandaşlık İşleri ile İlgili Kararlar.....	11
d. Yabancıların Sınır Dışına Çıkarılmaları ile İlgili Kararlar.....	11
2. Günümüzde Yargı Kısıntılarının Durumu.....	11
III. TÜRKİYE'DE İDARİ YARGININ GELİŞİMİ VE TÜRK İDARİ YARGI SİSTEMİ	12
A. Türkiye'de İdari Yargının Tarihçesi ve Gelişimi	12
B. Ülkemizdeki İdari Yargı Sisteminin Özellikleri.....	14
1. Anayasal Dayanak	14
2. Danıştay Biçiminde Örgütlenme.....	14
3. Geniş Görevli Olma.....	15
4. Genel Görev İlkesinin Geçerliliği	15

5. Hukuku Uygunlukla Sınırlı Olması.....	15
6. Yüksek Mahkemeler	16
7. İki Dereceli Örgütlenme.....	17
8. İlk Derece İdari Yargı Birimlerinin Mahkeme Statüsünde Olması.....	17
9. Yönetmelik Yargıyı Düzenleyen 4 Temel Yasanın Bulunması	18
10. Genel ve Özel Görevli İdari Yargı Birimleri	18
11. Temyiz Mercii.....	18
12. İstinaf Mercii	19
13. Dava Türleri.....	19

2. BÖLÜM

İDARİ YARGI KURULUŞLARI VE MENSUPLARI

I. İDARİ YARGI TEŞKİLATININ GENEL GÖRÜNÜMÜ.....	21
A. 1961 Anayasası Döneminde İdari Yargı Teşkilatı	21
B. 1980 Sonrasında İdari Yargı Teşkilatımız	22
II. DANIŞTAY.....	25
A. Tarihçesi.....	25
B. Anayasal Dayanak ve Düzenlenmesi.....	25
C. Danıştay'a İlişkin Esas ve İlkeler.....	26
D. Danıştay'ın Karar Organları ve Görevleri	27
1. Daireler	27
2. Danıştay Genel Kurulu	30
3. İdari İşler Kurulu.....	30
4. İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulları.....	32
5. İçtihatları Birleştirme Kurulu.....	35
6. Başkanlar Kurulu	36
7. Başkanlık Kurulu.....	38
8. Yüksek Disiplin Kurulu	41
9. Disiplin Kurulu	42
E. Danıştay Görevlileri.....	42
1. Danıştay Meslek Mensupları.....	43
a. Danıştay Üyelerinin Nitelikleri	43

b. Üye Seçimi	44
c. Danıştay Başkanı, Başsavcısı, Başkanvekilleri ve Daire Başkanlarının Nitelikleri, Seçimleri ve Görev Süreleri	45
d. Meslek Mensuplarının Görevleri.....	46
1) Danıştay Başkanının Görevleri.....	46
2) Danıştay Başkanvekillerinin Görevleri	47
3) Daire Başkanlarının Görevleri.....	47
4) Üyelerin Görevleri	47
5) Genel Sekreterin Görevleri	47
6) Danıştay Başsavcısının Görevleri	48
2. Danıştay'ın Diğer Görevlileri: Tetkik Hâkimleri ve Savcılar	49
a. Danıştay Tetkik Hâkimi ve Savcılarının Atanmaları ve Dairelere Verilmeleri	49
b. Savcıların Görevleri	49
c. Tetkik Hâkimlerinin Görevleri	50
F. Diğer Hükümler.....	51
1. Çalışmaya Ara Verme (Adli Tatil).....	51
2. Nöbetçi Dairenin Göreceği İşler	51

III. BÖLGE İDARE MAHKEMELERİ, İDARE MAHKEMELERİ VE VERGİ MAHKEMELERİ .....

A. Kuruluşları.....	52
B. Bölge İdare Mahkemeleri.....	53
1. Bölge İdare Mahkemelerinin Oluşumu.....	53
2. Bölge İdare Mahkemelerinin Görevleri	53
3. Bölge İdare Mahkemesi Başkanı, Daire Başkanları ve Üyelerin Görevleri.....	54
4. Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu	55
5. Bölge İdare Mahkemesi Dairelerinin Görevleri.....	56
6. Bölge İdare Mahkemesi Başkanı, Daire Başkanları ve Üyelerin Nitelikleri ve Atanmaları.....	57
7. Bölge İdare Mahkemesi Toplantı ve Karar Yeter Sayıları.....	58
8. Bölge İdare Mahkemesi Adalet Komisyonu	58
9. Bölge İdare Mahkemesi Yazı İşleri ve İdari İşler Müdürlükleri.....	59
10. Yeni Bölge İdare Mahkemelerinin Çalışmaya Başlaması.....	59

11. Bölge İdare Mahkemelerinin Bulunduğu İller ve Bunların Yargı Çevresine Dâhil Olan İller	60
C. İdare ve Vergi Mahkemeleri.....	60
1. İdare ve Vergi Mahkemelerinin Oluşumu.....	60
2. İdare ve Vergi Mahkeme Başkanlarının Görevleri.....	60
3. İdare ve Vergi Mahkemeleri Üyelerinin Görevleri.....	61
4. İdare ve Vergi Mahkemelerinin Bulunduğu İller ve Bunların Yargı Çevresine Dâhil Olan İller.....	61
D. Çalışmaya Ara Verme (Adli Tatil).....	64
E. 2576'nın Kabulü ile Değiştirilen Deyimler ile Kaldırılan Görev ve Hükümler	65
IV. SAYIŞTAY.....	66
A. Tarihçesi ve Gelişimi	66
B. Anayasal Dayanak ve Düzenlenmesi.....	66
C. Sayıştay'ın Görev ve Yetkileri	67
D. Sayıştay Üyelerinin Nitelikleri, Seçimleri ve Atanmaları	71
1. Meslek Mensupları.....	71
a. Sayıştay Başkan ve Üyelerinin Nitelikleri.....	71
b. Sayıştay Başkanının Seçimi.....	72
c. Daire Başkanlarının Seçimi	73
d. Üyelerin Seçimi.....	73
e. Sayıştay Denetçilerinin Nitelikleri ve Mesleğe Alınmaları	74
2. Başsavcı ve Savcılarının Nitelikleri ve Atanmaları.....	74
3. Yönetim Birimleri ve Mensupları.....	75
E. Sayıştay'ın Karar Organları ve Görevleri.....	75
1. Başkanlık.....	75
2. Daireler	75
3. Genel Kurul	76
4. Temyiz Kurulu.....	76
5. Daireler Kurulu	77
6. Rapor Değerlendirme Kurulu	77
7. Yüksek Disiplin Kurulu.....	77
8. Meslek Mensupları Yükseltme ve Disiplin Kurulu.....	77
9. Denetim, Planlama ve Koordinasyon Kurulu.....	77
10. Başsavcılık	78

F. Sayıştay'ın Yargısal Görevlerini Yerine Getirme Usulü	78
1. Ön İnceleme (Denetim ve Raporlama) Aşaması	78
2. Yargılama Aşaması.....	79
a. Yargılamaya Esas Rapor	79
b. Yargılamaya Esas Raporların Dairelerce İncelenmesi ve Hükme Bağlanması.....	80
c. Hüküm ve Tutanaklar	80
d. İlamlar.....	80
e. İlamların Tebliği, Tavzihi ve Düzeltilmesi	80
f. İlamların İnfazı.....	80
3. Kanun Yolları Aşaması.....	80
a. Temyiz	81
b. Yargılamanın İadesi	82
c. Karar Düzeltilmesi	83
4. Hesap Yargılamasına İlişkin Diğer Hususlar.....	83
a. İçtihatların Birleştirilmesi.....	83
b. İdari Nitelikteki Kararların Birleştirilmesi.....	84
c. Danıştay ile Sayıştay Kararları Arasındaki Uyuşmazlık Hali	84
d. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Uygulanacağı Haller	84

3. BÖLÜM

İDARİ YARGI DÜZENİNİN GÖREV ALANI

I. GÖREV KAVRAMI, TANIMI, ÖZELLİKLERİ VE AYRIMI	85
II. İDARİ YARGI DÜZENİNİN GÖREV ALANININ BELİRLENMESİ	86
A. İdari Yargı Düzeninin Anayasal Dayanağı	86
B. İdari Yargının Görev Alanının Belirlenmesinde Kullanılan Ölçütler.....	87
1. Kamu Gücü Ölçütü (Toulouse Ekolü)	87
2. Kamu Hizmeti Ölçütü (Bodeaux Ekolü)	88
3. Karma Ölçüt	88
4. Kamu Yararı Ölçütü.....	88
5. Yeni Kamu Gücü Ölçütü	89
6. Kamu Kanunu Ölçütü.....	89

7. İdari İşlem, İdari Eylem ve İdari Sözleşme Ölçütü.....	89
C. İdari Yargının Görev Alanı Dışında Kalan Hukuksal Uyuşmazlıklar.....	90
1. Yasama Organının Yasama İşlevleri	90
2. Yargı Organlarının Yargısal İşlevleri	91
3. Seçimle İlgili Uyuşmazlıklar	91
4. Yasama Kısıntısı Kapsamındaki İdari İşlemler.....	91
5. Yürütmenin Siyasal Nitelikli İşlevleri.....	91
6. Özel Hukuk Kişileri Arasındaki Uyuşmazlıklar.....	92
7. İdarenin Özel Hukuk Sözleşmelerinden Kaynaklanan Uyuşmazlıklar.....	92
a. Abonman Sözleşmeleri.....	93
b. Öğrenci Kredi ve Burs Sözleşmeleri.....	93
c. İhale Sözleşmeleri.....	93
d. İş ve İşçi (Hizmet) Sözleşmeleri (İş Akitleri).....	93
e. Sosyal Güvenlik Yasasından Doğan Uyuşmazlıklar	93
f. Kira, Alım-Satım ve Bayilik, Taahhüt Sözleşmeleri	94
g. Tahkim Yolu Öngörülen İmtiyaz Şartlaşma ve Sözleşmeleri ile Yap-İşlet-Devret Modeli Uyarınca Yapılan Sözleşmeler	94
h. Yap-İşlet-Devret ve Yap-İşlet Modelleri Uyarınca Yapılan Sözleşmelerin Uygulanmasından Doğan Uyuşmazlıklar	94
8. KİT'lerin Özel Hukuka Tabi Faaliyetleri	94
9. Kamu Görevlilerine Karşı Açılan Davalar.....	94
10. Yönetimin Kişilere Karşı Açtığı Davalar	95
11. Yönetimce Yapılan Haksız Ödemelerin Geri Alınmasına İlişkin Uyuşmazlıklar.....	95
12. Yönetimin Taşıt Araçlarının yaptığı Kazalardan Kaynaklanan Uyuşmazlıklar	95
13. Yönetimin Fiili Yol (Haksız Fiil) Kapsamında Verdiği Zararların Tazminine İlişkin Uyuşmazlıklar.....	96
14. İdari Nitelikte Olmalarına Rağmen Yasa Koyucunun Adli Yargıyı Görevli Saydığı Uyuşmazlıklar.....	96
a. Nüfus Kayıtlarının Düzeltilmesine İlişkin Uyuşmazlıklar.....	96
b. Tapu Siciliyle İlgili Uyuşmazlıklar	97
c. Kadastro Kanunu'nun Uygulanmasından Kaynaklanan Uyuşmazlıklar.....	97
d. İcra ve İflas Dairesi Görevlilerinin Kusurundan Kaynaklanan İdarenin Sorumluluğuna İlişkin Uyuşmazlıklar	97

e. Kamulaştırma Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Özel Hukuk Uyuşmazlıkları	97
15. İdari Para Cezalarına İlişkin Uyuşmazlıklar.....	99
a. Kanunla İdari Yargının Görevli Kılındığı İdari Cezalar ve Yaptırımlar.....	99
b. Adli Yargının Görevli Olduğu İdari Cezalar ve Yaptırımlar	100
16. Kanunlarla Adli Yargının Görev Alanına Dâhil Edilen Diğer Uyuşmazlıklar.....	102
a. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Uygulanmasından Doğan Uyuşmazlıklar	102
b. Patent Haklarının Korunması Hakkında KHK İle İlgili Uyuşmazlıklar	102
c. Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun Kapsamındaki İstihkak Davaları	103
d. Milli Piyango İdaresi'nin Kararları ile İlgili Uyuşmazlıklar	103
e. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile İlgili Uyuşmazlıklar.....	103
f. Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesine İlişkin Davalar	103
g. Karayolları Trafik Kanunu'ndan Kaynaklanan Zararlardan Doğan Davalar ve Trafik Para Cezaları.....	103
III. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ VE YARGI YOLU UYUŞMAZLIKLARININ ÇÖZÜMÜ	104
A. Uyuşmazlık Mahkemesi	104
1. Tarihçesi	104
2. Kuruluşu, Yapısı ve Üyeleri	105
3. Çalışma Yöntemi	106
4. Kararların Bildirilmesi, Kesinliği ve Yayımlanması	107
5. İlke Kararları: Bölümler Arası Kararlar Arasındaki Çelişmelerin Giderilmesi	107
6. Görevleri	108
B. Olumlu Görev Uyuşmazlığı.....	109
1. Tanımı	109
2. Olumlu Görev Uyuşmazlığı Çıkarma Koşulları.....	110
a. Usulüne Göre Yargı Yerlerine Açılmış Bir Dava Olmalıdır	110
b. Davaya Bakan Yargı Merciiine Görev (Yargı Kolu) İtirazında Bulunmalıdır	110
c. Davaya Bakan Mahkeme Görev İtirazını Reddetmeli ve Görevlilik Kara- rı Vermelidir	111

d. Davanın Esastan Karara Bağlanmamış Olmaması Gerekir	111
3. Olumlu Görev Uyuşmazlık Çıkarma İsteminde Bulunmaya Yetkili Makam ...	112
4. Olumlu Görev Uyuşmazlığı Çıkarma Süreci	112
a. Davaya Bakan Mahkemeye Görev İtirazında Bulunulması	112
b. Mahkemenin Görev İtirazını Reddetmesi.....	112
c. Görev İtirazında Bulunan Tarafın Görev İtirazının Reddedilmesi Üzeri- ne, Uyuşmazlık Çıkarmaya Yetkili Makama Sunulmak Üzere Mahke- meye Dilekçe Vermesi.....	112
d. Davanın Diğer Tarafına Uyuşmazlık Çıkarma İstemini İçeren Dilekçenin Tebliği.....	113
e. Mahkemenin Dilekçeyi Uyuşmazlık Çıkarma Yetkisine Sahip Başsavcı'ya Havalesi.....	113
f. Uyuşmazlık Çıkarmaya Yetkili Başsavcı'nın İstemi Reddi.....	113
g. Başsavcı'nın İstemi Kabulü ve 10 Gün İçinde Uyuşmazlık Mahkemesi'ne Başvurması	113
h. Başsavcı'nın Uyuşmazlık Çıkarmasıyla Davaya Bakan Mahkemenin Davayı Ertelemesi	114
i. Uyuşmazlık Mahkemesinin 6 ayda kararını vermesi	114
j. Uyuşmazlık Mahkemesi'nin İşlemleri ve Kararı.....	114
C. Olumsuz Görev Uyuşmazlığı	115
1. Tanımı	115
2. Koşulları.....	115
a. İki Ayrı Yargı Kolundaki Yargı Mercii Tarafından Verilen İki Ayrı Görevsizlik Kararı Bulunmalıdır	115
b. Görevsizlik Kararlarının Kesin ya da Kesinleşmiş Olması Gerekir	115
c. Görevsizlik Kararı Verilen Davalar Aynı Olmalıdır	116
3. Olumsuz Görev Uyuşmazlığı Çıkarma Süreci.....	116
a. Uyuşmazlığı İleri Sürebilecekler.....	116
b. Uyuşmazlığın Giderilmesi Başvurusunda Süre	116
c. Yargı Merciiince Yapılacak İşlemler	116
d. Uyuşmazlık Mahkemesince Yapılacak İşlemler	116
e. Yargı Mercilerinin Uyuşmazlık Mahkemesi'ne Başvurmaları	117
4. Hukuk Davalarında Tedbirlerin Devamı, Sona Ermesi ve Uyuşmazlık Durumunda Tedbir Kararı Vermeye Yetkili Yargı Mercii	117

D. Hüküm Uyuşmazlığı.....	118
1. Tanım	118
2. Koşulları.....	118
a. İki Ayrı Yargı Kolunda Ayrılmış İki Ayrı Yargı Kararı Bulunmalıdır.....	118
b. Kararlar Esasa İlişkin ve Kesin veya Kesinleşmiş Olmalıdır.....	118
c. Kararların Dayandığı Davaların Konusu, Sebebi ve Taraflarından En Az Biri Aynı Olmalıdır.....	119
d. Kararlar Çelişkili Olmalı Ve Bu Sebeple Bir Hakkın Yerine Getirilmesi İmkansız Olmalıdır	119
3. Hüküm Uyuşmazlığı Çıkarma Süreci	119
a. Hüküm Uyuşmazlığının Giderilmesi İsteme	119
b. Hüküm Uyuşmazlıklarında Uygulanacak İnceleme Kuralları.....	119

4. BÖLÜM

İPTAL DAVASI

I. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	121
A. Hukuki Uyuşmazlık, Dava ve Dava Türleri.....	121
1. Tanım.....	121
2. Dava Türleri.....	121
a. Edim (Eda) Davaları.....	121
b. Yenilik Doğuran (İnşai, yapıcı) Davalar	122
c. Tespit Davaları	122
B. İdari Uyuşmazlık, İdari Davalar ve Türleri.....	122
1. Tanım.....	122
2. İdari Dava Türleri.....	123
3. Yürürlükte Kaldırılan İdari Davalar.....	124
a. Yorum Davası	124
b. Temyiz Davası	124
II. İPTAL DAVASI	125
A. İptal Davasının Tanımı	125
B. İptal Davasının Özellikleri.....	125

III. İPTAL DAVASININ ÖN KOŞULLARI

(İLK İNCELEME, İBTİDAİ TETKİK)	127
A. Göreve ve Yetkiye (Mahkemeye) İlişkin Koşullar.....	128
1. Davanın Görevsiz veya Yetkisiz Yargı Yerine Açılması Durumları.....	128
B. Konuya İlişkin Koşullar	129
1. İdari İşlem Kavramı ve Türleri	129
2. İptal Davasına Konu Olan İdari İşlemin Özellikleri	130
a. İdari İşlemler Kesin (Kati, Tamamlanmış) Olmalıdır.....	130
b. İdari İşlemler Etkili (İcrai, Lazimül İcra, Yürütülebilir) Olmalıdır.	131
c. İdari İşlemler Kesinleşmiş Olmalıdır.....	132
3. İptal Davasının Konusuz Kalması	133
4. Yok Hükmünde Olan İşlemlerin Durumu	133
C. Davacıya İlişkin Koşullar	134
1. Objektif (Genel) Ehliyet (Hak ve Fiil Ehliyeti).....	134
a. Taraf Olma Ehliyeti (Hak Ehliyeti).....	135
1) Gerçek Kişilerin Taraf Ehliyeti.....	135
2) Tüzel Kişilerin Taraf Ehliyeti	135
3) Tüzel Kişiliği Olmayan Kamu Kuruluşları ile Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarının Taraf Ehliyeti.....	135
b. Dava Açabilme Ehliyeti (Fiil Ehliyeti)	136
1) Gerçek Kişilerin Dava Ehliyeti	137
2) Tüzel Kişilerin Dava Ehliyeti.....	138
3) Tüzel Kişiliği Olmayan Kamu Kuruluşları ile Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarının Dava Ehliyeti.....	139
4) Yabancıların Durumu	139
c. Hukuki Yarar.....	139
2. Sübjektif (Özel) Dava Açabilme Ehliyeti: “Menfaat İhlali”.....	139
a. “Menfaat İhlali” Kriterinin Gelişimi	139
b. Menfaat Kavramının Niteliği, Kapsamı ve Tanımı	141
c. Menfaat Kriterinin Özellikleri.....	142
1) Menfaat İçerik Olarak Meşru, Kişisel ve Güncel (Aktüel) Olmalıdır.	142
2) Menfaat Nitelik Olarak Ciddi ve Makul Olmalıdır.....	144
3) Menfaat Maddi (ekonomik) veya Manevi Nitelikte Olabilir.	144
4) Menfaat Doğrudan ya da Dolaylı Olabilir.	144

d. Danıştay İçtihatlarında İdari İşlemlerde Kişisel Menfaat İlgisinin Kurulduğu veya Kurulmadığı Durumlar.....	144
1) Vatandaş Olmak.....	144
2) Milletvekili Olmak.....	144
3) Hizmetten Yararlanma.....	144
4) Kamulaştırma ve Yıkım Olayları.....	144
5) Mahalle, Köy, Belde Sakini Olmak veya Hemşehrilik.....	145
6) Vergi Yükümlüsü Olmak.....	145
7) İktisadi Menfaat ve Rekabet.....	145
8) Kamu Görevlileri ve İşçiler.....	145
9) Dernekler.....	145
10) Sendikalar.....	145
11) Vakıflar.....	145
12) Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları.....	146
13) Barolar.....	146
14) Siyasal Parti il ve İlçe Örgütleri.....	146
15) Bakanlıklar Arasında Anlaşmazlıklar.....	147
16) İdari Kuruluşlar Arasındaki Diğer Anlaşmazlıklar.....	147
D. Davalıya İlişkin Koşullar.....	147
1. Husumetin Yöneltileceği İdari Makamlar.....	148
E. Süreye İlişkin Koşullar.....	152
F. Biçime İlişkin Koşullar.....	152
IV. İPTAL DAVASININ ESASA İLİŞKİN KOŞULLARI: İPTAL NEDENLERİ.....	153
V. İPTAL DAVASININ SONUÇLARI.....	154
A. İptal Davasının Reddedilmesinin Sonuçları.....	154
1. İptal Davasının Ön Koşullardaki Sakatlıklar Nedeniyle Reddedilmesinin Sonuçları.....	154
a. İdari İşleme Etkisi.....	154
b. Davanın Taraflarına Etkisi.....	154
c. Üçüncü Kişilere Etkisi.....	155
2. İptal Davasının Esastan Reddedilmesinin Sonuçları.....	155
a. İdari İşleme Etkisi.....	155
b. Davanın Taraflarına Etkisi.....	155

c. Üçüncü Kişilere Etkisi	155
B. İptal Davasının Kabul Edilmesinin (İşlemin İptal Edilmesinin) Sonuçları	155
a. İdari İşleme Etkisi	155
b. Davanın Taraflarına Etkisi	156
c. Üçüncü Kişilere Etkisi	156
VI. İPTAL KARARLARININ YERİNE GETİRİLMESİ	157
A. İdarenin İptal Kararlarını Yerine Getirme Yükümlülüğü	157
B. İptal Kararlarının Gereklerinin Yerine Getirilmemesinin Sonuçları	159
1. İptal Kararları Hiç Uygulanmayabilir	159
2. İdare, İptal Kararını Gereği Gibi (icaplarına göre) Uygulamayabilir	159
C. İptal Kararlarının Yerine Getirmemenin Sorumluluk ve Yaptırımları	159
1. İdarenin Sorumluluğu	159
2. Kamu Görevlisinin Sorumluluğu	160
a. Hukuki/Mali Sorumluluğu	160
b. Cezai Sorumluluğu	161

5. BÖLÜM

TAM YARGI DAVASI

I. TAM YARGI DAVASININ TANIMI VE KAPSAMI	163
II. TAM YARGI DAVASININ İPTAL DAVASINDAN FARKLARI	163
III. TAM YARGI DAVASININ TÜRLERİ	165
A. Tazminat Davaları	165
B. İstirdat (Geri Alma) Davaları	165
C. Vergi Davaları	165
D. İdari Sözleşmelerden Doğan Davalar	166
IV. TAM YARGI DAVASININ ÖN KOŞULLARI	167
A. Göreve ve Yetkiye (Mahkemeye) İlişkin Koşullar	167
B. Konuya İlişkin Koşullar	167
1. İdari İşlemler Nedeniyle Açılan Tam Yargı Davaları	167

a. İdari İşlemlere Karşı Doğrudan Doğruya Tam Yargı Davası Açılması	167
b. İptal ve Tam Yargı Davalarının Birlikte Açılması.....	168
c. İptal Davası Açıldıktan Sonra Tam Yargı Davası Açılması.....	168
d. İdari İşlemin İcrasından (Uygulanmasından) Doğan Zararların Tazmini İçin Tam Yargı Davası Açılması	168
2. İdari Eylemler Nedeniyle Açılan Tam Yargı Davaları.....	169
a. İdari Eylem Kavramının Tanımı ve Kapsamı	169
b. İdari İşleme Dayanmayan İdari Eylemlere Karşı Dava Açmanın Yasal Düzenlemesi.....	169
c. Sulh Başvurusunda Bulunma (2011 Tarih ve 659 Sayılı KHK Yeniliği)	172
C. Davacıya İlişkin Koşullar	175
D. Davalıya İlişkin Koşullar.....	175
E. Süreye İlişkin Koşullar	175
F. Biçime İlişkin Koşullar.....	176
V. TAM YARGI DAVASINDA SORUMLULUK NEDENLERİ.....	176
VI. TAM YARGI DAVASINDA TAZMİNAT VE HESAPLANMASI.....	177
VII. TAM YARGI DAVASININ SONUÇLARI	179
A. Tam Yargı Davasında Yargıcın Yetkisi.....	179
B. Davanın Reddinin Sonuçları	179
1. Ön Koşullar Nedeniyle Reddedilmesi	179
2. Esastan Reddedilmesi.....	179
C. Davanın Kabulünün Sonuçları.....	179
VIII. TAM YARGI DAVASININ KARARLARININ UYGULANMASI.....	180

6. BÖLÜM

İDARİ YARGIDA GÖREV VE YETKİ

I. GÖREV VE YETKİ KAVRAMLARI.....	183
A. Tanım.....	183
B. Görev ve Yetki Kurallarının Özellikleri.....	183
II. İDARİ YARGI SİSTEMİMİZDE GÖREV VE	
   İDARİ YARGI MERCİLERİNİN GÖREVLERİ	185
A. Danıştay'ın Yargısal Görevleri.....	185
1. Danıştay'ın İlk Derece Mahkemesi Olarak Görevli Olduğu Davalar.....	186
a. Cumhurbaşkanı Kararları.....	187
b. Cumhurbaşkanınca Çıkarılan Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri	
Dışındaki Düzenleyici İşlemlere.....	188
c. Bakanlıklar ile kamu kuruluşları veya kamu kurumu niteliğindeki mes-	
lek kuruluşlarınca çıkarılan ve ülke çapında uygulanacak	
düzenleyici işlemler.....	189
d. Danıştay İdari Dairesince veya İdari İşler Kurulunca Verilen	
Kararlar Üzerine Uygulanan Eylem ve İşlemler.....	190
e. Birden Çok İdare veya Vergi Mahkemesinin	
Yetki Alanına Giren İşler	190
f. Danıştay Yüksek Disiplin Kurulu Kararları ile Bu Kurulun	
Görev Alanı ile İlgili Danıştay Başkanlığı İşlemleri	190
g. Tahkim Yolu Öngörülmeyen Kamu Hizmetleri ile İlgili	
İmtiyaz Şartlaşma ve Sözleşmelerinden Doğan İdari Davalar	191
h. Belediyeler ile İl Özel İdarelerinin Seçimle Gelen Organlarının	
Organlık Sıfatlarını Kaybetmeleri Hakkındaki İstemler	191
2. Danıştay Dava Dairelerinin Görevleri	192
B. İdare Mahkemeleri, Vergi Mahkemeleri Görevleri ve	
Bölge İdare Mahkemelerinin Görevleri	202
1. İdare Mahkemelerinin Görev Alanı	203
2. Vergi Mahkemelerinin Görev Alanı	204
3. İdare ve Vergi Mahkemelerinde Tek Hâkimle	
Çözömlenecek Davalar	205
4. Bölge İdare Mahkemelerinin Görev Alanı	206

III. İDARİ YARGI SİSTEMİMİZDE YETKİ VE YETKİ KURALLARI.....	210
A. Genel Yetki Kuralı	210
B. Özel Yetki Kuralları.....	211
1. Kamu Görevlileriyle İlgili Davalarda Yetkili Mahkeme.....	211
2. Taşınmaz Mallara İlişkin Davalarda Yetkili Mahkeme	213
3. Köy, Belediye ve Özel İdareleri İlgilendiren Mevzuatın Uygulanmasına İlişkin Davalarla Sınır Uyuşmazlıklarında Yetkili Mahkeme	213
4. Taşınır Mallara İlişkin Davalarda Yetkili Mahkeme.....	213
5. Tam Yargı Davalarında Yetkili Mahkeme	213
6. Vergi Uyuşmazlıklarında Yetkili Mahkeme	215
IV. İDARİ YARGI SİSTEMİMİZDE GÖREV VE YETKİ UYUŞMAZLIKLARI.....	216
A. Görev ve Yetki Uyuşmazlıklarına İlişkin Genel Kurallar.....	216
B. Görev Uyuşmazlıkları ve Çözümü	217
1. Dış Görev Uyuşmazlığı: Görevli Olmayan Yargı Kollarına Başvurma.....	217
2. İdari Yargı Mahkemeleri Arasında Çıkabilecek Görev Uyuşmazlıkları ve Çözümleri	217
a. İdare ve Vergi Mahkemeleri Arasında Görev Uyuşmazlıkları	217
b. Danıştay Dava Daireleri Arasında Görev Uyuşmazlığı.....	218
c. Danıştay ile İdare veya Vergi Mahkemeleri Arasında Görev Uyuşmazlığı	218
d. İdare Mahkemelerinin Kendi Arasında veya Vergi Mahkemelerinin Kendi Arasında Görev Uyuşmazlığı.....	218
3. İdari Yargı Mahkemeleri Arasında Çıkabilecek Yetki Uyuşmazlığı ve Çözümü	219
V. MERCİİ TAYİNİ (YETKİLİ YARGI YERİNİN BELİRLENMESİ)	221
A. Merci Tayinini Gerektiren Durumlar.....	221
1. Yetkili Mahkemenin Fiili Bir Engel Nedeniyle Davaya Bakamaması	221
2. Yetkili Mahkemenin Hukuksal Bir Engel Nedeniyle Davaya Bakamaması	222
3. İki Mahkemenin Yargı Çevresi Sınırlarında Tereddüt Edilmesi.....	222
4. İki Ayrı Mahkemenin Aynı Davaya Bakmaya Yetkili Olduklarına Karar Vermeleri.....	222
B. Merci Tayini Yetkisi ve Usulü.....	223

7. BÖLÜM

İDARİ YARGILAMA USULÜ HUKUKU

I. İDARİ YARGILAMA USULÜNÜN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ	225
II. İDARİ YARGILAMA USULÜNÜN KAYNAKLARI.....	227
A. Anayasa.....	227
B. Kanunlar.....	228
1. Temel Kanunlar: İYUK, DK ve BİİMVK	228
2. HMK ve VUK	228
3. Diğer Kanunlar	229
C. Yargı Kararları (İçtihatlar).....	229
D. Uluslararası Antlaşmalar.....	229
E. Öğreti (Doktrin, Bilimsel İçtihat).....	229
III. İDARİ YARGILAMA USULÜNÜN TEMEL İLKELERİ	230
A. İncelemenin Evrak Üzerinden Yapılması ve Yazılılık İlkesi.....	230
B. Kendiliğinden Araştırma / Re’sen Tahkik /Mahkemenin Pasifliği İlkesi	230
C. Basit ve Ucuz Oluşu.....	231
D. Savcılık	232
E. Amaç (Kamu Yararı) Denetimi	232
IV. MAHKEMELERİN BAĞIMSIZLIĞI VE YARGIÇLARIN	
TARAFSIZLIĞI	233
A. Mahkemelerin Bağımsızlığı	233
B. Hâkimlerin Tarafsızlığı.....	234
1. Hâkimin Davaya Bakmaktan Memnuiyeti (Yasaklılığı / Çekinmesi)	234
2. Hâkimin Reddi.....	235
3. Hâkimin Reddi Usulü	236
4. Çekinme ve Reddi Hâkim İstemlerinin Karara Bağlanması	237
5. Danıştay’da Çekinme ve Ret	238
6. Mahkemelerde Çekinme ve Ret.....	238
V. İDARİ YARGILAMA USULÜ HUKUKUMUZDA DİĞER ÖZEL	
DURUMLAR.....	240
A. Çalışmaya Ara Verme (Adli Tatil) ve Nöbetçi Mahkemeler	240
B. Yol Giderleri, Tazminat ve Gündelikler.....	241
C. Tebliğ İşleri ve Ücretler	242

8. BÖLÜM

İDARİ DAVALARIN AÇILMA BIÇIMI, USULÜ VE KOŞULLARI

I. DAVA DİLEKÇESİNİN BIÇIMI VE KOŞULLARI.....	243
A. Dava Dilekçesinin Tanzim Biçimi: Danıştay, İdare veya Vergi Mahkemesi Başkanlıklarına Hitaben Yazılmış ve İmzalı Olması	243
B. Dava Dilekçesinde Gösterilmesi Gereken Unsurlar	244
1. Tarafların ve Varsa Vekillerinin veya Temsilcilerinin Ad ve Soyadları veya Unvanları ve Adresleri İle Gerçek Kişilere Ait Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarası.....	244
2. Davanın Konu ve Sebepleri ile Dayandığı Deliller.....	245
3. Davaya Konu Olan İdari İşlemin Yazılı Bildirim Tarihi	246
4. Vergi, Resim, Harç, Benzeri Mali Yükümler ve Bunların Zam ve Cezalarına İlişkin Davalarla Tam Yargı Davalarında Uyuşmazlık Konusu Miktar	246
5. Vergi Davalarında Davanın İlgili Bulunduğu Verginin veya Vergi Cezasının Nevi ve Yılı, Tebliğ Edilen İhbarnamenin Tarihi ve Numarası ve Varsa Mükellef Hesap Numarası.....	247
6. Diğer Hususlar.....	247
C. Dava Dilekçesine Eklenecek Belgeler ve Sayısı	248
D. Dava Dilekçesindeki Hata ve Eksiklik Durumları.....	249
II. DAVA DİLEKÇESİNİN VERİLECEĞİ YERLER.....	250
III. DAVA DİLEKÇESİNİN KAYDI VE DİLEKÇELER ÜZERİNDE UYGULANACAK İŞLEM....	253
A. Dava Açılırken Dava Harcı veya Posta Ücretinin Verilmemesi veya Eksik Verilmesi	253
B. Dava Açıldıktan Sonra Posta Ücretinde Tebliğ İşlemlerinin Yapılmasını Engelleyecek Şekilde Azalma Olması	254
IV. AYNI DİLEKÇE İLE DAVA AÇILABİLECEK DURUMLAR.....	256
A. Tek Kişinin Aynı Dilekçe ile Birden Çok İşleme Karşı Dava Açması.....	256
B. Birden Çok Kişinin Aynı Dilekçe ile Tek Bir İşleme Karşı Dava Açması.....	259
C. İptal ve Tam Yargı Davalarının Birlikte Aynı Dilekçe ile Açılması.....	260
D. Aynı Dilekçe ile Dava Açılması Durumlarının Yargı Yerlerince Değerlendirilmesi.....	261

V. DAVALARIN BİRLEŞTİRİLMESİ VE AYRILMASI.....	262
A. Davaların Birleştirilmesi: Bağlantılı Davalar	262
1. Tanım ve Amaç.....	262
2. Bağlantılı Davaların Koşulları.....	262
3. Aynı İdari Yargı Mercisinde Görülen Davaların Birleştirilmesi	263
4. Farklı İdari Yargı Mercilerinde Görülen Davaların Birleştirilmesi	263
a. Bağlantının Danıştay Tarafından İncelenmesi.....	264
b. Bağlantının Bölge İdare Mahkemesince İncelenmesi	265
5. Bağlantı İsteminin Davayı Görmekte Olan Mahkemelerce Kabul Edilmemesi.....	265
6. Bağlantılı Davalarla İlgili Diğer Esaslar	266
B. Davaların Ayrılması.....	266
VI. DAVA AÇMANIN SONUÇLARI	267
A. Zamanaşımının Kesilmesi.....	267
B. Derdestlik.....	267
C. Hüküm Verme Zorunluluğu.....	268
D. İddia ve Savunmaların Sınırlandırılması: Genişletilme veya Değiştirilme Yasağı.....	268
E. Yürütmenin Durdurulması.....	270
1. Kapsam ve Özelliği.....	270
2. Yürütmenin Durdurulmasının Hukuksal Niteliği	271
a. Yürütmenin Durdurulması İstisnai Bir Durumdur	271
b. Yürütmenin Durdurulması Geçici Bir Önlemdir	271
c. Yürütmenin Durdurulması Bir Ara Karardır.....	272
3. Yürütmenin Durdurulmasının Usule İlişkin (Biçimsel) Şartları.....	272
a. Yürütmenin Durdurulması Ancak İptal Davalarında Verilebilir	272
b. Yürütmenin Durdurulması En Erken İptal Davası Açılırken veya Açıldıktan Sonra İstenebilir.....	272
c. Yürütmenin Durdurulması Ancak Davacının İstemi Üzerine Verilebilir.....	273
d. Yürütmenin Durdurulması Kararı Bir Teminat (Güvence) Karşılığı Verilir	273
e. Yürütmenin Durdurulması Kararları Olumlu (Yürütülmekte Olan) İşlemlere Karşı Açılan İptal Davalarında İstenebilir	273
f. Yürütmenin Durdurulması Kararı Gerekçeli Olarak Verilir	273

g. Yürütmenin Durdurulması İsteminde Bulunmanın Sayısı Konusunda Bir Kısıtlama Getirilmemiştir	273
h. Yürütmenin Durdurulması İstemi Herhangi Bir Dilekçe Şekil Şartına Tabi Değildir	274
i. Yürütmenin Durdurulması İstemine İlişkin Yargı Harçları Peşin Olarak Ödenir	274
j. Yürütmenin Durdurulması İstemine İlişkin Davalarda Özel Süreler ve Tebliğat Yöntemi Kullanılabilir	274
k. Yürütmenin Durdurulması Kararının Geçerlilik Süresi İçin Bir Kısıtlama Bulunmamaktadır	274
l. Yürütmenin Durdurulması Kararı Verilen Dava Dosyaları Öncelikle İn- celenir ve Karara Bağlanır	274
4. Yürütmenin Durdurulmasının Esasa İlişkin Şartları.....	274
a. İdari İşlemin Uygulanması Halinde Telafisi Güç Veya İmkansız Zararların Doğması	275
b. İdari İşlemin Açıkça Hukuka Aykırı Olması.....	275
5. İdari Yargı Yerlerinin Yürütmenin Durdurulma İstemine İlişkin Kararları.....	275
6. Yürütmenin Durdurulma Kararlarına Karşı İtiraz.....	280
7. Vergi Uyuşmazlıklarından Doğan Davalarda Yürütmenin Durdurulması.....	282
8. Yürütmenin Durdurulması Kararlarının Sonuçları	283
9. Yürütmenin Durdurulması Kararlarının Yerine Getirmemenin Sorumluluk ve Yaptırımları	283
a. İdarenin Sorumluluğu	283
b. Kamu Görevlisinin Sorumluluğu	284

9. BÖLÜM

İDARİ YARGIDA SÜRELER

I. İDARİ YARGIDA DAVA SÜRESİNİN ÖNEMİ VE HUKUKİ NİTELİĞİ	287
II. DAVA AÇMA SÜRELERİ	289
A. Genel Dava Açma Süresi	289
B. Özel Dava Açma Süresi.....	290
III. SÜRELERE İLİŞKİN GENEL ESASLAR.....	293
A. Sürelerin Başlaması	293
1. İdari Uyuşmazlıklarda.....	293
2. Vergi, Resim ve Harçlar ile Benzeri Mali Yükümler ve Bunların Zam ve Cezalarından Doğan Uyuşmazlıklarda	294
3. Adresleri Belli Olmayanlarda	295
4. İlanı Gereken Düzenleyici İşlemlerde	295
5. Genel Olarak Tüm Yargılama Sürecinde	296
B. Sürelerin Hesaplanması	297
IV. İDARİ MAKAMLARIN SÜKÛTU (İYUK MD. 10): ZİMNİ RET KARARLARINA KARŞI AÇILACAK DAVALARDA SÜRE	299
A. İdarenin Suskun veya Hareketsiz Kalması	301
B. İdarenin Kararsız Kalarak Kesin Olmayan Bir Cevap Vermesi	304
C. İdarenin Dava Açma Süresi Geçtikten Sonra Cevap Vermesi	305
V. ÜST MAKAMLARA BAŞVURMA (İYUK MD. 11): DAVA AÇMA SÜRESİNİN DURMASI	306
A. Dava Açma Süresinin Durmasının Koşulları.....	308
1. İdareye Başvuru Dava Açma Süresi İçinde Yapılmalıdır.....	308
2. Başvuru Kanunda belirtilen 4 İstemden Birinin Tesisi Yapılmalıdır	308
3. Başvuru, İşlemi Tesis Eden İdari Makamın Hiyerarşik Üst Makamına, Üst Makamın Bulunmaması Durumunda İşlemi Tesis Eden Makama Yapılmalıdır	308
4. Aleyhine Başvurulacak İşlemin İdari Anlamda Kesin Bir İşlem Olmaması Gerekir.....	309
5. İdareye Ancak Bir Kez Başvurulabilir	310
B. Duran Dava Açma Süresinin Yeniden İşlemeye Başlaması	310

VI. TAM YARGI DAVALARINDA SÜRE	312
A. Konusu İdari İşlem Olan Tam Yargı Davaları (İYUK Md. 12).....	312
1. İdari İşlemlere Karşı Doğrudan Doğruya Tam Yargı Davası Açılması.....	312
2. İptal ve Tam Yargı Davalarının Birlikte Açılması	313
3. İptal Davası Açıldıktan Sonra Tam Yargı Davası Açılması	313
4. İdari İşlemin İcrasından (Uygulanmasından) Doğan Zararların Tazmini İçin Tam Yargı Davası Açılması.....	313
B. Konusu Salt İdari Eylem Olan Tam Yargı Davaları (İYUK Md. 13).....	313
VII. DAVA AÇMA SÜRELERİNİN DURMASI.....	315
A. İYUK Madde 11 Kapsamında İdari İşlemi Yapan İdareye Yapılan Başvurunun Dava Açma Süresini Durdurması	315
B. Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Kapsamında Bilgi Edinme Değerlendirme Kuru- luna Yapılan İtirazın Dava Açma Süresini Durdurması	315
C. Kamu Denetçiliği Kurumuna Yapılan İtirazın Dava Açma Süresini Durdur- ması	315
D. 2011 Tarih ve 659 Sayılı KHK Hükümleri Uyarınca Yapılan Sulh Başvurusunun Dava Açma Süresini Durdurması.....	316
E. 2011 Tarih ve 659 Sayılı KHK Hükümleri Uyarınca Yapılan Uzlaşma Prosedürünün Dava Açma Süresini Durdurması.....	316
VIII. DAVA AÇMA SÜRELERİNİN KESİLMESİ: EK SÜRELER	318
A. Görevsiz Yargı Yerlerine Başvuru Üzerine Sürenin Kesilmesi	318
1. 30 Günlük Ek Süreden Yararlanma Koşulları.....	319
a. Dava Görevsiz Yargı Merciiine Açılmalıdır.....	319
b. Dava İdari Dava Açma Süresi İçinde Açılmalıdır.....	319
c. Yargı Yeri Görevsizlik Kararı Vermelidir	319
d. Görevsizlik Kararı Kesinleşmiş Olmalıdır	320
e. Dava Konusu Aynı Olmalıdır	320
2. 30 Günlük Ek Sürenin Başlama Tarihi	320
3. Ek Sürenin Geçmiş Olması Ancak İdari Dava Açma Süresinin Dolmamış Olması	321
B. Dava Dilekçelerinin Reddini Gerektiren Eksikliklerin Giderilmesi İçin Ek Süre	322
C. Konusu İdari İşlem Olan Tam Yargı Davalarında Önce İptal Davası Açılması Durumunda Sürenin Kesilmesi.....	322

10. BÖLÜM
DAVALARIN İNCELENMESİ, YÜRÜTÜLMESİ VE
KARARA BAĞLANMASI

I. DİLEKÇELER ÜZERİNE İLK İNCELEME.....	323
A. Genel Olarak	323
B. İlk İnceleme Usulü ve Hususları.....	323
C. İlk İnceleme Üzerine Verilecek Kararlar	325
1. Görev ve Yetki	325
2. İdari Merci Tecavüzü	325
3. Ehliyet.....	326
4. İdari Davaya Konu Olacak Kesin ve Yürütülmesi Gereken Bir İşlem Olup Olmadığı	326
5. Süre Aşımı.....	326
6. Husumet	326
7. Dava Dilekçesindeki Sakatlıklar	326
D. İlk İnceleme Üzerine Verilecek Kararlara Karşı Kanun Yollarına Başvuru.....	328
II. TEBLİGAT VE CEVAP VERME	329
III. YARGILAMA VE HÜKÜM AŞAMASI	332
A. Dosyaların İncelenmesi.....	332
1. Genel Hükümler.....	332
2. Danıştay'da Dosyaların İncelenmesi.....	334
3. İdare ve Vergi Mahkemelerinde Dosyaların İncelenmesi	335
4. Davaların İncelenme Sırası	335
5. İvedi Yargılama Usulü.....	335
6. Merkezî ve Ortak Sınavlara İlişkin Yargılama Usulü.....	337
7. Askerî Hizmete İlişkin İdari İşlem ve Eylemlerden Doğan Uyuşmazlıklara Dair Hükümler	341
8. Sonradan İbraz Olunan Belgeler	342
B. Duruşma.....	342
1. Genel Olarak Duruşma Usulü.....	342
2. Duruşmaya Karar Verilmesi	342
3. Duruşmalara İlişkin Esaslar	343

4. Duruşmalı İşlerde Karar Verilmesi.....	344
C. Yargılamanın Durması: Tarafların Kişilik veya Niteliğinde Değişiklik.....	345
1. Genel Olarak	345
2. Davacı Gerçek Kişinin Kişilik veya Niteliğinde Değişiklik	345
a. Davacı Gerçek Kişinin Ölmesi	345
b. Davacı Gerçek Kişinin Dava Yeteneğini Kaybetmesi ya da Dava Yeteneğinin Kısıtlanması.....	346
c. Davacının Dava ile İlişkinin Kesilmesi	346
3. Tüzel Kişilerin Kişilik veya Niteliğinde Değişiklik.....	346
4. Dosyanın İşlemden Kaldırılması Kararı ve Yürütmenin Durdurulması Kararı.....	347
5. Gösterilen Adrese Tebligat Yapılamaması	347
D. Davaların Karara Bağlanması	347
1. Karara Bağlama Usulü.....	347
2. Tutanaklar	348
3. Kararlarda Bulunacak Hususlar.....	348
4. Kararların Saklanması ve Tebliği.....	350
E. Yargı Kararlarına Karşı Kanun Yolları Dışında Başvuru Yolları	350
1. Açıklama	351
2. Yanlışlıkların Düzeltilmesi	352

11. BÖLÜM
İDARİ YARGIDA (YENİ) HUKUK MUHAKEMELERİ KANUNUNU
UYGULANACAĞI HALLER

I. GENEL OLARAK: İYUK MD. 31 ve HMK'YA ATIF YAPTIĞI DURUMLAR.....	353
II. İYUK'TA6100 SAYILI HMK'NIN UYGULANACAĞI HALLER.....	358
A. Hâkimin Davaya Bakmaktan Memnuiyeti ve Reddi (HMK 35-49)	358
B. Ehliyet (HMK 50-56).....	358
C. Üçüncü Şahısların Davaya Katılması (Davaya Müdahale) (HMK 65-69)	358
1. Tanım ve Kapsam	358
2. Fer'î Müdahalenin Şartları	359
3. Fer'î Müdahale Usulü	359
4. Fer'î Müdahalenin Sonuçları	359
D. Davanın İhbarı (Duyurulması) (HMK 61-64).....	360
1. Tanım ve Kapsam	360
2. İhbarın Şartları	360
3. İhbar Usulü	361
4. İhbarın Sonuçları.....	361
E. Tarafların Vekilleri (HMK 71-83)	361
F. Dosyanın Taraflar ve İlgililerce İncelenmesi (HMK161).....	362
G. Feragat ve Kabul (HMK 307-312)	362
H. Teminat (HMK 84-89)	363
I. Mukabil Dava (Karşı Dava) (HMK 132-135)	364
J. Bilirkişi (HMK 266-287)	365
K. Keşif (HMK 288-292)	370
L. Delillerin Tespiti (HMK 400-405).....	371
1. Delil (Kanıt): Tanım ve Kapsamı	371
2. İdari Yargıda Deliller	371
3. Delillerin Tespiti	372
4. Delillerin Tespiti Usulü	374
M. Yargılama Giderleri (HMK 120, 323-333)	374
N. Adli Yardım (HMK 334-340)	376
1. Tanım ve Adli Yardım Alabilecekler.....	376

2. Adli Yardımın Koşulları	377
3. Adli Yardımın Kapsamı	377
4. Adli Yardımın Sağlanması Usulü	377
5. Adli Yardım Talebinin İncelenmesi.....	377
6. Adli Yardımla Ertelenen Yargılama Giderlerinin Tahsili.....	378
O. Duruşma Düzen ve Disiplini (HMK 32, 79 ve 151)	378
P. Elektronik İşlemler (HMK 445).....	379
R. Ses ve Görüntü Nakledilmesi Yoluyla veya Başka Yerde Duruşma İcrası (HMK 149)	380

12. BÖLÜM

KARARLARA KARŞI BAŞVURU YOLLARI (KANUN YOLLARI)

I. GENEL OLARAK KANUN YOLLARI	381
II. İDARİ YARGIDA DÜZENİNDE KANUN YOLLARI	385
A. Temyiz.....	385
1. Tanım.....	385
2. Temyiz Makamları	386
3. Temyize Konu Kararlar.....	387
4. Temyiz Edilemeyecek Kararlar	389
5. Temyiz Süresi	390
6. Temyiz İsteminde Bulunabilecek Olanlar	391
7. Temyizden Vazgeçme	392
8. Temyiz Dilekçesi	392
9. Temyiz Dilekçesini Tekemmül Ettiren Yargı Mercii Kararları ve Bu Kararlara İtiraz.....	393
10. Temyiz Nedenleri.....	395
a. Görev ve Yetki Dışında Bir İşe Bakılmış Olması	395
b. Hukuka Aykırı Karar Verilmesi	396
c. Usul Hükümlerinin Uygulanmasında Kararı Etkileyebilecek Nitelikte Hata veya Eksikliklerin Bulunması	396
11. Temyiz İncelemesi Sonunda Danıştay Tarafından Verilecek Kararlar	397
a. Onama.....	398

b. Bozma	398
c. Gerekçesini Deđiřtirerek Onama	398
d. Kismen Bozma, Kismen Onama	398
e. Düzelterek Onama	398
12. Temyizen Verilen Karar Üzerine Yapılacak İşlem.....	399
a. Danıştay'ın İlk Derece Mahkemesi Sıfatıyla Baktığı Davaların Temyiz- de Bozulması.....	399
b. Bölge İdare Mahkemelerinin İstinaf Yoluyla Baktığı Davaların Temyiz- de Bozulması.....	400
13. Temyiz veya İstinaf İstemlerinde Yürütmenin Durdurulması.....	401
a. Davanın Kabulüne İlişkin Kararların Temyizinde Yürütmenin Durdurulması.....	401
b. Davanın Reddine İlişkin Kararların Temyizinde Yürütmenin Durdurulması.....	402
c. İYUK Md. 27 ile 52'deki Yürütmenin Durdurulması Kararları Arasındaki Fark.....	402
B. Kanun Yararına Temyiz	403
C. İstinaf.....	405
1. Tanım.....	405
2. İstinaf Yoluna Tabi Olmayan Yargı Kararları.....	406
3. İstinaf Mercii	406
4. İstinaf Süresi.....	406
5. İstinaf Usulü.....	407
6. İstinaf İsteminin Bölge İdare Mahkemesi Tarafından İncelenmesi ve Karara Bağlanması	408
7. İstinaf İstemlerinde Yürütmenin Durdurulması	411
8. Bölge İdare Mahkemesinin Kararlarının Niteliği	412
D. Yargılamanın Yenilenmesi.....	413
1. Tanım	413
2. Yargılamanın Yenilenmesi İstenecek Merciler	413
3. Yargılamanın Yenilenmesine Konu Yargısal Kararlar	414
4. Yargılamanın Yenilenmesi Nedenleri	414
5. Yargılamanın Yenilenmesinde Süre.....	416
6. Yargılamanın Yenilenmesi Usulü.....	416
KİTAP KAYNAKÇASI	419

İKİNCİ KISIM

EKLER

EK 1:	DAVA DİLEKÇESİ	431
EK 2:	DAVA DİLEKÇESİ	432
EK 3:	DAVA DİLEKÇESİ	433
EK 4:	İSTİNAF DİLEKÇESİ	434
EK 5:	TEMYİZ DİLEKÇESİ.....	435

